

հանդիպակաց խոսուածները բանալով և թալլելով զբաղուած էին, հրաշիւք իմն դուրս նետուեցայ Առաջնորդութանն, ինծի հետեորդ ունենալով գործակատար, քարաուղար և բարապան։ Առաջնորդութանի գումարն սկսեալ դէպի կայսրան երկարող ճամբուն վրայ, ինչպէս նաև դէպի Այա Ծոթինի երկարող Մէզալէս Տալէրնէս փողոցին վրայ իւրաքանչիւր քալաւ փոխին սպանեալ քրիստոնեայ մը ինկած կը տեսնէինք։ Իմ հետեորդներովս հասայ Պր. Փիէր Սիսլեանի տունը։ Պր. Սիսլեան, որ կաթողիկէ հասարակութեան ազգայեան էր, ինծի եղաւ լաւ խօսքերակից մը, միջոց մը գտնելու համար Նուրէտին փաշային երթալու։ Ինք անձամբ քնաց առժամեայ զինուորական վայի կարգուած իզգէտաին փաշայի և անոր յայտնեց մեր այցելութեան փափաքը, աւելցնելով որ տիրող շփոթ իրիտակէն զգուշանալով իր հրամանին կը սպասէր։ Փաշան իր գահուսկով ինչը յայտնելով մեր հասցէն կ'ողզէ և կը հաւատաւ թէ յարմար դատած պահուն լուր պիտի զրկէ։ Երկուշաբթի և երեքշաբթի մնացինք սպասողական դիրքի մէջ։ Այդ օրերուն, ըլլայ Հայնոցէն հասած անաւոր ջարդի լուրերը և ըլլայ Սրիսոսթանոս Սրբազանի մահուան գոյժը զիս և Պր. Սիսլեանը մատնեց օտակալի մտաւանջութեան։ Զորեքշաբթի. Սեպտ. 13, շատ աւելի վրդոված վիճակ մը ունէինք, քանի որ մէկ կողմէն խուսանք և զինուորներ մեր գտնուած կողմերը ևս միտնուիլ սկսած էին. իսկ միւս կողմէն Հայնոցէն ու շուկայէն ծագած հրդեհները մեր կողմերուն ևս կը սպառնային։ Նոյն օրը երեկոյեան ժամը 7ին, Պր. Սիսլեանը ամենամեծ զոհողութեամբ և արիւթեամբ առաջնորդեց զիս Լազարիսաներու Սաքրէ Բէթր վարժարանը, ուր նոյն միտնուածեան վերադառնալը և բոլոր հայրերը ցոյց առին ինձ հանդէպ մեծ յարգանք և ընդունելութիւն, և տեսնելով իմ յուզումաւից վիճակ, ամէն ջանք ի գործ դրին հանգարանցնելու համար զիս, հաւատաւելով թէ միշտ և վերջ պիտի չթողէին զիս և պիտի պաշտպանէին անձս ամէն վտանգի դէմ։ Համայնակուլ հրդեհը սկսաւ սպառնալ Սաքրէ Բէթր վարժարանին ևս և

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐ

ԵՐԴՐՈՒՏԻ Ս. ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՎԱՆՔ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ. — Եղբորուսի Ս. Յովհաննու վանքը կը գտնուէր Տարօն, Մշոյ դաշտի հարաւ արեւմտեան ժաօին մէջ, Սիմ լեւոն անտառախիտ լանջին։ Ունէր երկու եկեղեցիներ, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ և Ս. Ստեփանոս Նախավայ։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ. — Եղբորուսի վանքին առաջնորդներէն կը յիշուին հետեւեալները.

1. — Յովնանէս Արքեպս. 1460-1477,
2. — Յովսէփ Արքեպս. 1492,
3. — Պարոն Եպս. 1497,
4. — Յովնանէս արքեպիսկոպոս, 1503,
5. — Գրիգոր Եպս. Մեցի, 1634-49?

ՄԵՈՒԿԱԿԱՆ. — Եղբորուսի Ս. Յովհաննու վանքին մշակութային աշխատանքներէն ծանօթ են քանի մը դրիչներ, զորս կը ներկայացնենք ստորեւ ըստ ժամանակագրական կարգի.

Ա. — Ստեփանոս Կրօնաւոր, 1459-1497, որդի Յովհաննէսի և Հիւրիքայի,

Լազարիոս Հայրեր ստիպուեցան թողուլ զայն, ու զիս ևս իրենց հետ առած ամենամեծ դժուարութեանց ընդդիմակալելէ և խուսանի յարձակումներէն զիս փրկելէ յետոյ գիշերուան ժամը 3ին հազիւ կրօնացանք ինքզինքնիս փոխադրել խոկառ Գինէ Փրանսական մարտանաւը, ուր մնացինք երեք օր և վայելցնինք բարեկացակամութիւնը Փրանսական ֆուխիլ Պր. Կրէյնէի, ինչպէս և Մօսկէնիօր Վալլէկայի և Լազարիոս միաբանութեան վերադառնալին և նոյն միաբանութեան հայրերուն, որոնց բոլորին կը պարտիմ իմ կեանքը և զորս նուիրած եմ ծառայելու ազգիս և եկեղեցւոյս։

ՆԵՒՈՆԵ ԵՊՍ. ԴՈՒՐԵԱՆ

13 Հոկտ. 1923, Արեւի
(Վերջ՝ 2)

առաջին Յովնանէս, Կիրակոս և Պետրոս կուսակիցն արեղաներաւ. եղած է արդիւնաշատ աշխատարժը. Օրինակած է.

1. — Աւեսարան, 1459 ին. — Յուցակ Ձեռ. Վասպուրականի, Ե. Լայոյան, էջ 431.

2. — Աւեսարան, 1463 ին, Յովնանէս արեղայի պատուէրով. — Յիշատակարանք Ժե. Դարի, Բ. Մասն, թիւ 236.

3. — Գանձարան, 1466 ին. — Յիշատ. Դարի, Բ. Մասն, թիւ 315.

4. — Մեկնութիւն Տումարի՝ Յակոբ Ղրիմեղայ, 1467 ին: Ստացող՝ Դաւիթ արեղայ. — Յիշատ. Ժե. Դարի, Բ. Մասն, թիւ 334: Ձեռագիր Երևանի, թիւ 9222.

5. — Շարսիկոց, 1477 ին: Ստացող՝ Դաւիթ արեղայ. — Յիշատ. Ժե. Դարի, Բ. Մասն, թիւ 534.

6. — Աւեսարան, 1490 ին, Խոնտ Ամնատինի պատուէրով. — Յիշատ. Ժե. Դարի, Գ. Մասն, թիւ 207: Ձեռ. Երևանի, թիւ 4766.

7. — Աւեսարան, 1497 ին, Ստացող՝ Աստուածատուր արեղայ. — Յիշատ. Ժե. Դարի, Գ. Մասն, թիւ 340: Ձեռ. Նոր Զուգայի, թիւ 79.

8. — Աւեսարան. — Յուցակ Ձեռ. Մշոյ, էջ 83, թիւ 4 (94):

Բ. — Գրիգոր Գրիլ, 1460 ին օրինակած է մէկ Յայրապետի. — Յիշատ. Ժե. Դարի, Բ. թիւ 288: Յուցակ Ձեռ. Մշոյ, էջ 120, թիւ 29.

Գ. — Յոնանէս Գրիլ, օրինակած է 1488 ին մէկ Ժամագիրի, չի վայելում Արարանի եպիսկոպոսին. — Յիշատ. Ժե. Դարի, Գ., թիւ 641: Ձեռ. Զմատի (Անտանի), թիւ 587.

Դ. — Կոստանդ Գրիլ, 1492 ին օրինակած է մէկ Աւեսարան: Ստացող՝ Յովնանէս քահանայ. — Յուցակ Ձեռ. Մշոյ, էջ 46, թիւ 51.

Ե. — Ստեփանոս Գրիլ, որդի Յովնանէսի, 1503 ին օրինակած է մէկ Աւեսարան: Մաղկոզ և Կաղմոզ՝ Արիստակէս վարդապետ, Ստացող՝ Յովնանէս արեղայ, որդի Յովնանի. — Յուցակ Ձեռ. Վասպուրականի, էջ 619.

Զ. — Ղուկաս արեղայ, 1627 ին օրինակած է մէկ Ժողովածու (= Պատարագամատոյց). — Յիշատ. Ժե. Դարի, Բ. Հատար, թիւ 375: Ձեռ. Երևանի, թիւ 3189.

Եղբորատի առաջնորդներէն Մշոցի Գրիգոր եպիսկոպոսի կնանքին և գործունէութեան մասին կ'արժէ արձանագրել հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Ան ծնած է Մուշ, ԺԶ. դարու վերջերէ մօտաւորապէս: Որդին էր Թաթուլի և Խանուկի, Երիտասարդ տարիքին աւստանացած է և ձեռնադրուած քահանայ, Կինը՝ Ռեհան և երկու որդիները վախճանած են 1627 ին: Հետեւաբար դացած է Բաղէշ, աշակերտած Ղուկիկցի Հայրապետ վարդապետին, որմէ ստացած է վարդապետական գաւազան: Ապա էջմիածին երթալով եպիսկոպոս օծուած է՝ իբր առաջնորդ Եղբորատի վանքին (1634):

Իր առաջնորդութեան շրջանին նորոգած է վանքը և կարգ մը նուէրներով ճոխացուցած: Ատոնց մէջ էր (մասնակի) Աստուածաշունչը, զոր գրել տուած էր իր աշակերտութեան շրջանին (1627) և ծաղկել տուած է 1649 ին (Ձեռ. Երևանի, թիւ 146):

Գրիգոր եպիսկոպոս վանքին մէջ դպրոց ալ բացած է և ունեցած է աշակերտներ: Միաբանութեան անդամներուն կարգին կը գտնուէին Մարտիրոս վարդապետ, Սուքիաս եպիսկոպոս և Գրիգոր Էջմիածնի.

Ն. ԱՐԲ. ԵՌՎԱԿԱՆ